

Module 1

Kobiety w sektorze rolno-spożywczym

Agenda

1. Wprowadzenie

- 1.1 Wprowadzenie do projektu AWARE
- 1.2 Rolnictwo - dane dotyczące płci
- 1.3 Sektor rolno-spożywczy - dane dotyczące płci (specyficzne dla sektora spożywczego)

2. Kobiety w sektorze rolno-spożywczym

2.1 Przeszkody dla kobiet w sektorze rolno-spożywczym

- 2.1.1 Uprzedzenia ze względu na płeć
- 2.1.2 Równowaga między życiem zawodowym a

prywatnym

2.1.3 Finanse

2.2 Atuty bycia kobietą-przedsiębiorcą w sektorze rolno-spożywczym

- 2.2.1 Umiejętności miękkie: Umiejętności komunikacyjne
- 2.2.2 Umiejętności miękkie: Tworzenie sieci kontaktów
- 2.2.3 Umiejętności miękkie: Mentoring

2.2.4 Umiejętności miękkie: Wzrost pewności siebie - umiejętności wzmacniające

1.3. Jak rozwijać działalność związaną z rolnictwem i żywnością?

3.1 Wielofunkcyjne gospodarstwo rolne

3.2 Możliwości dla kobiet w sektorze rolno-spożywczym

- 3.2.1 Agroturystyka (zakwaterowanie)
- 3.2.2 Catering, restauracja w gospodarstwie, bezpośrednie przetwórstwo żywności
- 3.2.3 Gospodarstwo edukacyjne, rodzina społeczna (warsztaty produkcji miodu)

3.3 Wprowadzenie do biznesplanu

4. Wprowadzenie do roli mentora

4.1 Informacje o mentoringu - korzyści z posiadania mentora

5. Bibliografia

1. Wprowadzenie

1.1 Wprowadzenie do projektu AWARE

Czym jest projekt AWARE?

Advancing **W**omen in **A**gri-Food **R**ural **E**nvironments is an Erasmus+ funded project.

Dlaczego AWARE?

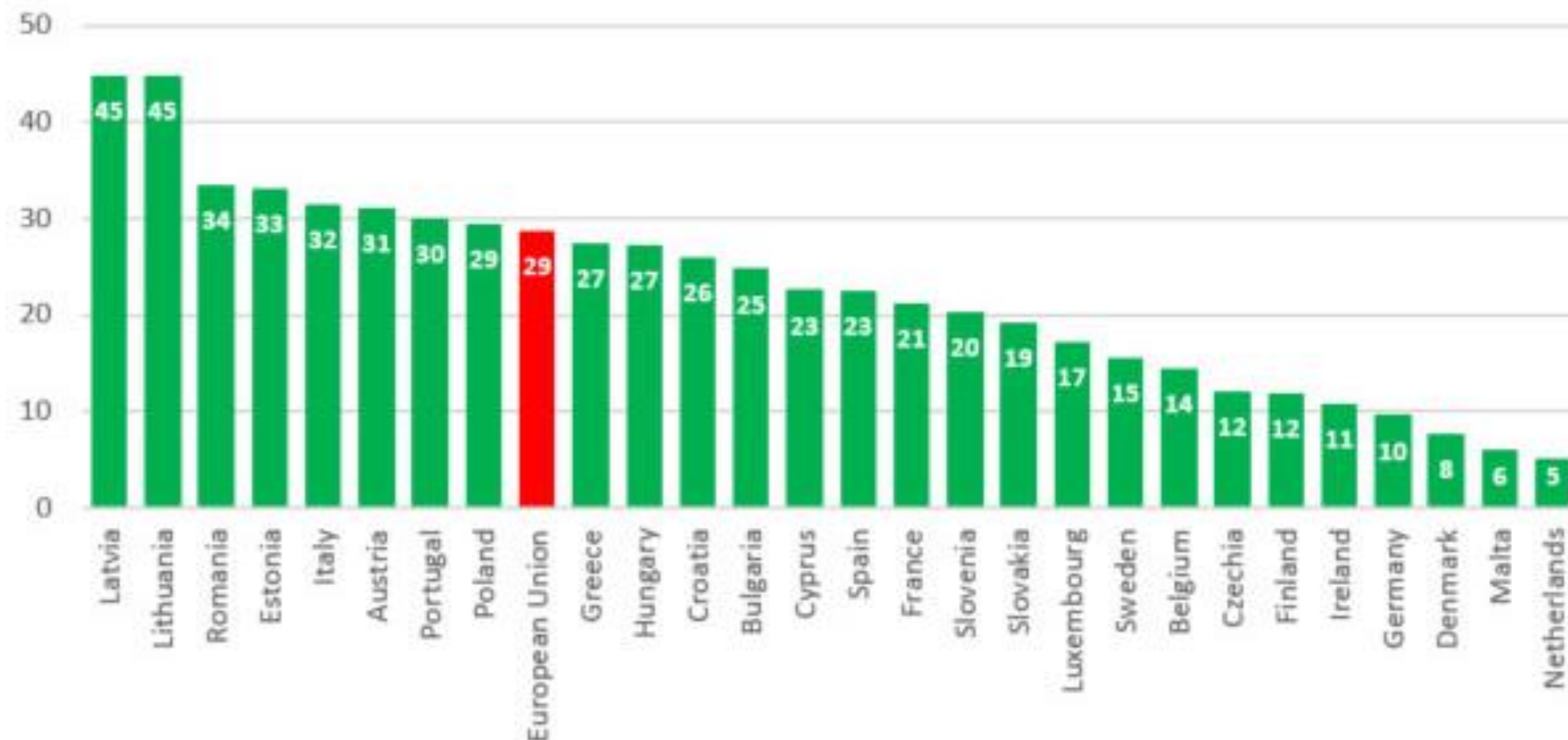
Projekt będzie miał na celu rozwój i wspieranie wzrostu przedsiębiorczości kobiet w sektorze rolno-spożywczym w całej Europie. (Chcesz dowiedzieć się więcej o projekcie? Spójrz na slajdy)

Kim są partnerzy?

Koordynator projektu : [ATU](#); Partnerzy: [Macra na Feirme](#); [University of Bedfordshire](#); [Propel](#); [Cia Toscana](#); [The Polish Farm Advisory and Training Centre Not-For-Profit](#)

1.2 Rolnictwo - dane dotyczące płci

Proportion of farm managers who are women, 2016
(%)

Dane Eurostatu pokazują, że około 30% gospodarstw rolnych w całej UE jest zarządzanych przez kobiety, z najwyższym udziałem na Łotwie i Litwie (45%) i najniższym (5-6%) w Holandii i na Malcie.

Kobiety na obszarach wiejskich UE stanowią poniżej 50% całkowitej populacji wiejskiej, stanowią 45% ludności aktywnej zawodowo, a około 40% z nich pracuje w gospodarstwach rodzinnych.

W związku z tym ich udział w nieformalnej gospodarce wiejskiej może nie być statystycznie rozpoznany.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

1.3 Sektor rolno-spożywczy - dane dotyczące płci

Chociaż kobiety stanowią 52% całej populacji europejskiej, tylko 34% samozatrudnionych w Unii Europejskiej (UE) i 30% przedsiębiorców rozpoczynających działalność to kobiety.

Nie ma najnowszych szczegółowych danych na temat odsetka kobiet-przedsiębiorców w sektorze rolno-spożywczym.

W 2012 r. kobiety prowadziły do 39% przedsiębiorstw związanych z usługami spożywczymi.

Dane te są wyższe niż te zgłoszone dla sektora rolnego, gdzie odsetek ten wynosi 30%.

Aby dowiedzieć się więcej o głównych wyzwaniach i przeszkodach stojących przed kobietami, spójrz na slajd, niektóre z tych aspektów zostaną zbadane w kolejnych slajdach.

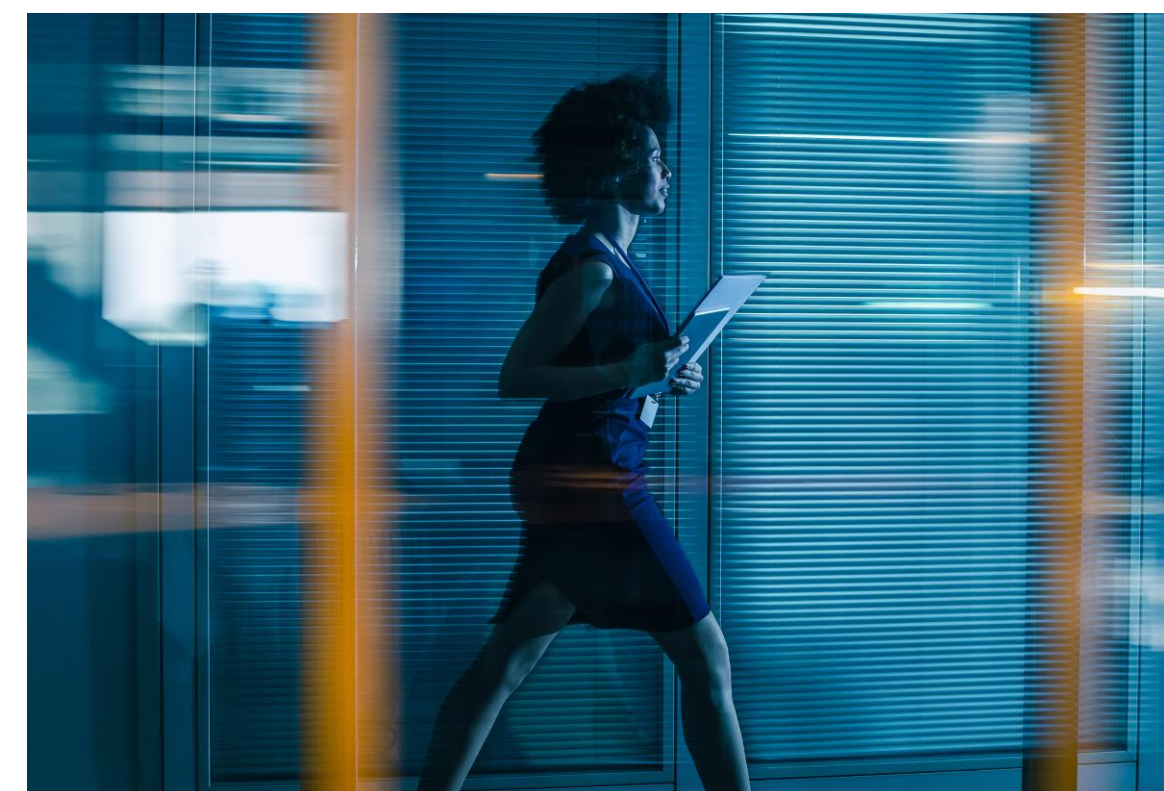

2. Kobieta jako rolnik

2.1 Przeszkody dla kobiet w sektorze rolno-spożywczym

Kobiece startupy osiągają dobre wyniki, ale są niedofinansowane. Co więcej, segregacja płciowa prowadzi do dominacji mężczyzn.

Głównymi przeszkodami dla kobiet w branży rolno-spożywczej są
brak dostępu do ziemi
ograniczone możliwości finansowania,
uprzedzenia ze względu na płeć,
czasami oferowane są im mniej odpowiednie warunki pracy,
może być im trudniej zachować równowagę między życiem zawodowym
a prywatnym.

2.1 Przeszkody dla kobiet w sektorze rolno-spożywczym

2.1.1 Uprzedzenia ze względu na płeć

"Gdyby kobiety miały taki sam jak mężczyźni dostęp do zasobów, takich jak informacje, ziemia, technologie i instrumenty kredytowe, mogłyby zwiększyć plony rolne nawet o 30 procent i uwolnić ponad 100 milionów ludzi od głodu". (FAO, 2018)

- **Rola w sektorze pracy:** kobiety częściej niż mężczyźni pracują w szarej strefie, zwłaszcza w rolnictwie;
- **Stopa bezrobocia:** na obszarach wiejskich stopa bezrobocia jest wyższa w przypadku kobiet niż mężczyzn (7,1% vs 7,6%);
- **Oczekiwane wynagrodzenie:** godzinowe zarobki brutto kobiet są średnio o 16,2% niższe niż zarobki mężczyzn w UE-27.

2.1.2 Równowaga między życiem zawodowym a prywatnym

- Brak równowagi między życiem zawodowym a prywatnym może powodować dodatkowy stres.
- Kobiety często muszą znaleźć kompromis między działalnością gospodarczą a społeczną.
- 16,9% kobiet w Unii Europejskiej w 2019 r. zgłosiło, że nie szuka zatrudnienia z powodu obowiązków opiekuńczych.
- Jednak matki rolniczki mają wyjątkową okazję do spędzania czasu z dziećmi w gospodarstwie i dzielenia się wiedzą.

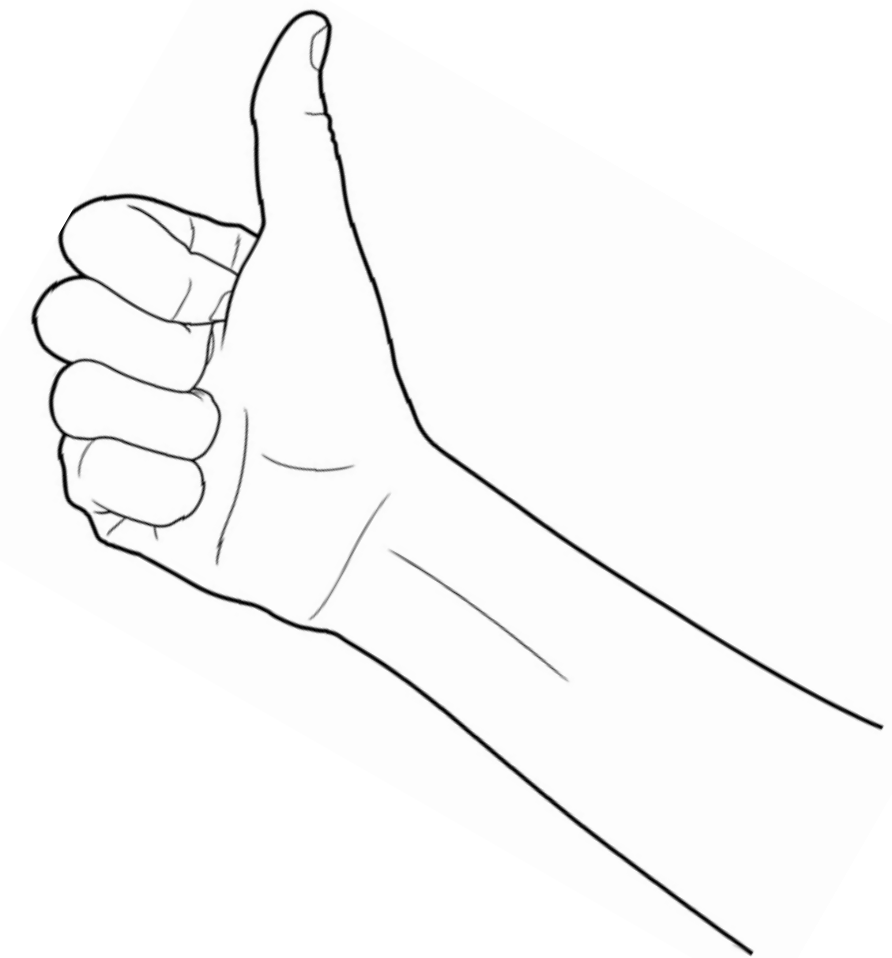
2.1.3 Finanse

- Kobiety często mają ograniczony dostęp do pożyczek i brakuje im zabezpieczenia (którym zazwyczaj jest ziemia).
- Szacuje się, że gdyby kobiety miały taki sam dostęp do zasobów produkcyjnych jak mężczyźni, mogłyby zwiększyć plony w swoich gospodarstwach o 20-30% i podnieść całkowitą produkcję rolną.
- 30% gospodarstw rolnych w całej UE jest zarządzanych przez kobiety, a kobiety podejmują bardziej skalkulowane ryzyko niż mężczyźni, jednak nadal trudno jest im uzyskać dostęp do pożyczek.

2.2 Atuty bycia kobietą-przedsiębiorcą w sektorze rolno-spożywczym

- Kobiety mogą stać na czele innowacji i dywersyfikacji na obszarach wiejskich, rozwijając nowe działania, produkty i usługi.
- Kobiety często mają dodatkową zaletę w postaci świadomości i znajomości lokalnych potrzeb oraz szczególnych umiejętności interpersonalnych i komunikacyjnych.
- Gender mainstreaming oznacza, że kraje UE są zobowiązane do analizowania sytuacji kobiet w rolnictwie i proponowania odpowiednich programów rozwoju obszarów wiejskich.

2.2.1 Umiejętności miękkie: Umiejętności komunikacyjne

- Komunikacja to umiejętność jasnego i skutecznego mówienia, pisania i wyrażania komunikatów.
- Skuteczna komunikacja pomaga nam lepiej zrozumieć ludzi i sytuacje.
- Dobra komunikacja polega również na rozumieniu instrukcji i zadawaniu pytań.
- Wiele kobiet ma tendencję do niedocenywania swoich umiejętności i kwalifikacji.
- Ważne jest, aby rozpoznać swoje umiejętności i cechy - i wykorzystać je.

2.2.2 Umiejętności miękkie: Tworzenie sieci kontaktów

- Networking jest społeczno-ekonomiczną działalnością biznesową.
- Pomaga rozpoznać lub stworzyć możliwości biznesowe, dzielić się informacjami, szukać potencjalnych partnerów i nowych możliwości.

2.2.3 Umiejętności miękkie: Mentoring

- Mentoring jest relacją opartą na współpracy i woli.
- W tej relacji uczestniczą dwie strony:
  - mentor - starszy pracownik; nauczyciel
  - podopieczny - młodszy pracownik; uczeń.
- Celem mentoringu jest wzrost, nauka i rozwój kariery podopiecznego.
- Korzyści zgłaszane przez mentorów obejmują: satysfakcję z pracy, wzmocnienie umiejętności interpersonalnych oraz dalsze doświadczanie nowych pomysłów i spostrzeżeń.

2.2.4 Umiejętności miękkie: Wzrost pewności siebie - umiejętności wzmacniające

- Upodmiotowienie występuje w kategoriach poczucia własnej wartości i zdolności do wpływania na kierunek zmian społecznych.
- Narzędzia osiągnięcia empowermentu obejmują: edukację, szkolenia, podnoszenie świadomości, budowanie pewności siebie, poszerzanie możliwości wyboru, kontrolę nad zasobami.
- Jeśli chodzi o upodmiotowienie w rolnictwie, warto skupić się na: podejmowaniu decyzji dotyczących produktów rolnych, własności i kontroli nad zasobami i dochodami.

3. Jak rozwijać działalność związaną z rolnictwem i żywnością?

Dla celów praktycznych możemy podzielić produkty rolne na trzy kategorie:

Towary: są to uprawy i zwierzęta hodowlane, które są hodowane i zbierane w celu zapewnienia żywności, a czasem paliwa;

Końcowe dobra konsumpcyjne: te produkty pochodzą z transformacji towarów i są gotowe do konsumpcji;

Usługi: robienie czegoś dla klientów, ale nie produkowanie towarów.

W przeszłości gospodarstwa rolne były głównie związane z produkcją towarów (np. mleka), ostatnio w Europie powstało nowe rolnictwo między rolnikami, więcej rolników zaczęło produkować również dobra konsumpcyjne (np. ser) i usługi (np. kursy produkcji sera). Strategia ta znana jest jako rolnictwo wielofunkcyjne.

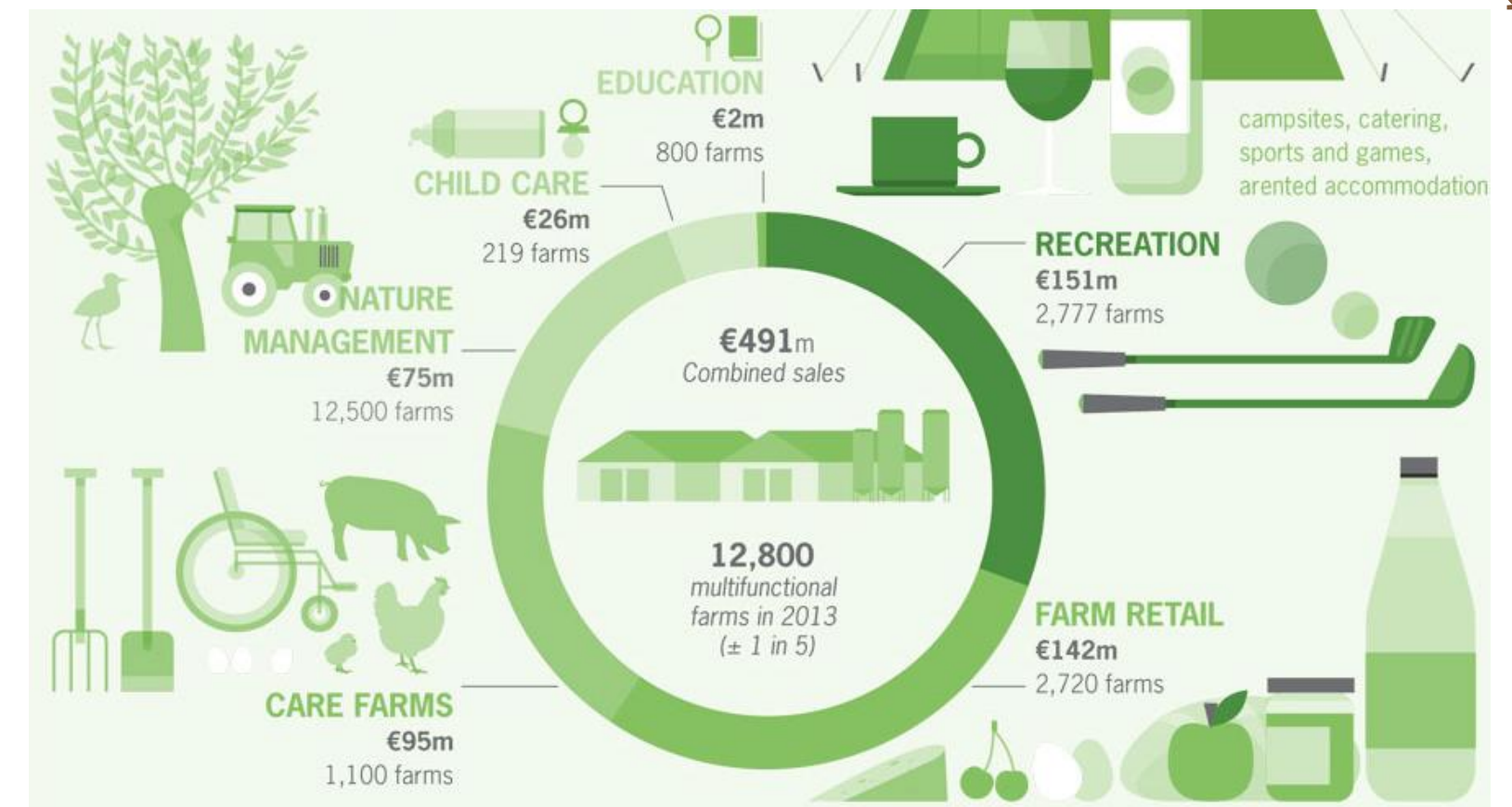

3.1 Wielofunkcyjne gospodarstwo rolne

Wielofunkcyjne rolnictwo to ogólny termin używany do wskazania firm, które łączą swoją produkcję rolną i środowisko z usługami dla społeczeństwa:

- rolnictwo opiekuńcze i edukacja rolnicza;
- sklepy rolnicze/krótkie sieci lub rynki rolne,
- rolnicze zarządzanie przyrodą;
- agroturystyka.

Kluczem do tych usług jest relacja między gospodarstwami a cywilami/konsumentami. Innymi słowy, rolnictwo wielofunkcyjne to ponowne połączenie rolnictwa ze społeczeństwem.

Value of multifunctional agriculture in The Netherlands (Wageningen University, 2013)

3.2 Możliwości dla kobiet w sektorze rolno-spożywczym

- Możesz prowadzić dobrze prosperującą restaurację, serwującą dania przygotowane ze składników pochodzących prosto z Twojej farmy. Wiele osób doceni możliwość spożywania świeżej, zdrowej żywności w otoczeniu spokojnych i zielonych wiejskich krajobrazów. Możesz rozszerzyć swoją ofertę i udostępnić salę bankietową lub wynająć sale konferencyjne na spotkania biznesowe.
- Oprócz restauracji, możesz zapewnić zakwaterowanie. Te dwie rzeczy doskonale się uzupełniają,
- Prowadząc gospodarstwo agroturystyczne, warto założyć mini zoo, atrakcyjne zwłaszcza dla dzieci. Jeśli w pobliżu znajdują się piękne krajobrazy, będzie to idealne miejsce na sesje zdjęciowe. Szczególnie nowożeńcy mogliby uznać to za ciekawą opcję.

3.2.1 Agroturystyka (I)

Polska Organizacja Turystyczna jest agencją rządową wspierającą podmioty prawne zajmujące się turystyką, która współpracuje z regionalnymi i lokalnymi organizacjami turystycznymi.

W zachodniej Polsce znajduje się "Nad Wartą" - pensjonat położony tuż nad rzeką Wartą, bardzo blisko Puszczy Noteckiej, z dala od innych zabudowań. Z tego powodu jest to raj dla osób, które kochają wieś i chcą spędzić spokojny czas.

3.2.1 Agroturystyka (II)

Spośród kilku form dywersyfikacji gospodarstw rolnych, agroturystyka jest często wskazywana jako mająca potencjał "rozwojowy" dla gospodarstw rolnych i obszarów wiejskich.

Główne cechy agroturystyki:

Zakwaterowanie: otoczenie może się różnić, jednak wiele agroturystyk przyjmuje swoich gości w charakterystycznych pokojach (często dawnych chatach lub szałasach) urządzonych w stylu harmonizującym z wiejskim kontekstem.

Promowana aktywność: warsztaty, degustacje lub jazda konna to tylko niektóre z zajęć, które można zorganizować w agroturystyce.

Posiłki: jedzenie przygotowywane i serwowane w agroturystyce prawie zawsze pochodzi z gospodarstwa lub od mieszkańców i odzwierciedla lokalne tradycje.

3.2.2 Catering, restauracja w gospodarstwie, bezpośrednie przetwórstwo żywności

Najlepsza szefowa kuchni na świecie (2017) Ana Roš prowadzi restaurację w słoweńskiej dolinie Soča. W sezonowym menu można znaleźć takie dania jak makaron nadziewany morelami, konserwowane buraki i pieczoną jagnięcinę. W restauracji można również skosztować domowych, tradycyjnych serów i rzadkich, zabytkowych słoweńskich win. Owoce morza pochodzą od ulubionych lokalnych rybaków Soda Ana, a wszystkie produkty są pozyskiwane z ogrodu restauracji i pobliskich gospodarstw. Obiekt oferuje również 10 pokoi gościnnych.

Photo by Susan Grabrijan

3.2.3 Gospodarstwo edukacyjne, rodzina społeczna (I)

Farmy Edukacyjne oferują zindywidualizowane programy edukacyjne, wynikające z profilu gospodarstwa i pasji gospodarzy. Zwiedzający uczestniczą w pokazach oraz podczas jednodniowych imprez lub dłuższych wizyt z noclegiem.

Podczas pobytu na Krecie lub w Western Mani na Peloponesse można wziąć udział w 2-godzinnych warsztatach produkcji miodu - The Bee Garden Workshop. W przypadku dłuższego pobytu można wziąć udział w serii seminariów pszczelarskich.

3.2.3 Gospodarstwo edukacyjne, rodzina społeczna (II)

Gospodarstwa edukacyjne i społeczne stanowią kolejny przykład rolnictwa wielofunkcyjnego. Wraz z innymi przykładami wymienionymi wcześniej, aby przeprowadzić te działania, rolnicy powinni mieć możliwość interakcji z dziećmi i osobami niepełnosprawnymi, angażując je w działalność rolniczą. Inicjatywy te powinny pomóc im wejść głębiej w wiejski agroekosystem.

Farmy edukacyjne są nieoczekiwanymi naturalnymi laboratoriami i aktywnymi środowiskami pedagogicznymi uzupełniającymi szkołę, zgodnie z tym nauczyciele mogą je wykorzystywać do swoich celów edukacyjnych.

Social Farming angażuje i promuje młodych ludzi znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, którzy są zintegrowani z kontekstem życia, w którym ich osobiste możliwości mogą być doceniane i wzmacniane.

Gospodarstwa społeczne odgrywają ważną rolę dla społeczeństwa i zostały przyjęte przez kilka krajów jako forma usług społecznych dla społeczności.

3.3 Wprowadzenie do biznesplanu (I)

(Zobacz także Moduł 2, aby dowiedzieć się więcej o marketingu związanym z przedsiębiorstwem spożywczym.)

Biznesplan (BP) to dokument, który formalizuje strategię, jaką firma zamierza przyjąć, realizowane cele i działania, które mają zostać podjęte w określonych ramach czasowych.

Jest to również dokument planistyczny, który wyjaśnia trajektorie rozwoju firmy.

Celem BP jest weryfikacja skuteczności i efektywności prowadzonych działań związanych z biznesem. W BP należy przedstawić zasoby finansowe, które należy znaleźć, aby rozwinąć pomysł na biznes.

3.3 Wprowadzenie do biznesplanu (II)

Główne cele biznesplanu:

- Dostarczenie niezbędnych informacji do rozpoczęcia działalności: jakie i ile zasobów ekonomicznych, finansowych i ludzkich jest wymaganych, jakie są cechy produktu i rynku, jacy są konkurenci, kim są typowi klienci itp;
- Dać przedsiębiorcy globalną wizję czynników, które poruszają firmą (podstawa planowania strategicznego);
- Podkreślenie oryginalnej idei nowego przedsiębiorstwa;
- Weryfikacja zainteresowania potencjalnych klientów za pomocą danych i analiz;
- Ustalenie celów i punktów monitorowania;
- Weryfikacja spójności pomysłu biznesowego za pomocą analizy przychodów i kosztów oraz wskaźników przychodów i wydatków;
- Określenie formy prawnej przedsiębiorstwa;
- Sformułowanie wiarygodnych prognoz dotyczących firmy.

4. Wprowadzenie do roli mentora

- Mentoring może przynieść wiele korzyści zarówno mentorom, jak i ich podopiecznym.
- Mentoring oznacza osobiste zaangażowanie w rozwój podopiecznego.
- Dzielenie się wiedzą między ludźmi działającymi w tej samej branży jest bardzo skutecznym sposobem nauczania.
- Zostanie mentorem jest bardzo korzystnym krokiem w karierze doświadczonych pracowników.
- Relacje mentorskie mogą być budowane poprzez osobiste kontakty lub formalne programy mentorskie.

Bibliografia

1. https://ec.europa.eu/info/news/females-field-more-women-managing-farms-across-europe-2021-mar-08_en
2. The professional status of rural women in the E, May 2019, available at:
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608868/IPOL_STU\(2019\)608868_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608868/IPOL_STU(2019)608868_EN.pdf)
3. <https://reliefweb.int/report/world/changing-gender-bias-agriculture>
4. <https://europeanevaluation.org/2021/11/29/women-in-rural-development-integrating-a-gender-dimension-into-policies-for-rural-areas-in-europe/>
5. <https://wagate.eu/>
6. https://ec.europa.eu/growth/smes/supporting-entrepreneurship/women-entrepreneurs_en
7. <https://www.wur.nl/en/Dossiers/file/Multifunctional-agriculture.htm>
8. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1573521415000159>
9. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0261517783900602>
10. <https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/156812/1/euco-2013-0017.pdf>
11. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012IE1236&from=IT>
12. <https://www.proquest.com/openview/75df48cf452351e506459c3be3b9296c/1?pq-origsite=gscholar&cbl=396324>
13. file:///C:/Users/righi/Downloads/23-Berruto-busato-berruto-rosso-sopegno.rev_Ale02.pdf
14. <file:///C:/Users/righi/Downloads/Business Model Innovation in the Agri-food Sector.pdf>
15. <https://www.investopedia.com/terms/b/business-plan.asp>

Bibliografia

17. <https://michigangrown.org/work-life-balance-motherhood-and-farming/>
18. <https://www.fwi.co.uk/news/opinion-its-not-easy-for-farmers-to-find-work-life-balance>
19. <https://www.peopleinag.com.au/farming/employees/managing-your-ag-career/work-life-balance/>
20. Gender equality index 2017 - Publications Office of the EU (europa.eu)
21. <https://www.marketlinks.org/blogs/leveling-gender-playing-field-how-help-female-farmers-access-finance>
22. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608868/IPOL_STU\(2019\)608868_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608868/IPOL_STU(2019)608868_EN.pdf)
23. https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/special_report/young-people-and-women-in-eu-farming/
24. <https://www.thepoultrysite.com/news/2021/03/women-in-the-field-more-women-are-managing-farms-across-europe>
25. The professional status of rural women in the EU (europa.eu)
26. <https://www.blog.daydesigner.com/women-communicators-leaders/>
27. <https://blog.smarp.com/top-5-communication-skills-and-how-to-improve-them>
28. The Importance of Networking in Business (Tips Included) | Indeed.com
29. Business Networking (linkedin.com)
30. The Importance of Mentoring Programs | Edward Lowe Foundation
31. 24 Reasons Why Mentorship Is Important | Indeed.com
32. empowerment of women | European Institute for Gender Equality (europa.eu)
33. Kabeer, N. 1999. "Resources, agency, achievements: Reflections on the measurement of women's empowerment." Development and Change 30 (3): 435-464
34. The Powerful Benefits Of Mentoring | Guider (guider-ai.com)
35. 9 Benefits Of Having A Mentor (linkedin.com)